

SUMMA

FRUSTRATED ATTEMPT TO DELETE THE REGULATION ON ASSOCIATION
IN HUNGARIAN CIVIL LAW

ZOLTÁN CSEHI

As legal persons, associations and social organizations (a special legal form of association) were regulated separately among persons by the first Civil Code of Hungary (1959). The different regulation derives from the rules of Constitution at that time. In 1989, during the transformation of the socialist legal order the content and the precise distinction of the two legal forms got confused, since that time a separate act, namely the Act II of 1989 has been regulating social organizations, while the rules of associations are stated by sections 61-64 of Civil Code. The preliminary works of the new Civil Code called to change the operative Civil Code have been in progress for more than ten years, the final version of the new Civil Code passed by Act CXX of 2009 does not contain any rules on association. The author analyses the short history of the regulation and the possible consequences of the new regulatory regime. He demonstrates the possible disadvantages can be caused if the regulation of associations is left out from the new Civil Code. The paper considers the association as the basic legal person of private autonomy and civil society. By virtue of the decision of the Constitutional Court the new Civil Code did not come into force at the originally planned date, on 1 May 2010, but it is still not known if the Act CXX of 2009 remains unchanged in its present rules and comes into force later on or it will be changed by a new regulation. The paper commits itself to the regulation of association in the Civil Code.

* * *

THE PROBLEM OF „EUTHANASIA” IN THE CATHOLIC
ECCLESIASTICAL LAW
(WITH AN LOOKING OUT TO THE HUNGARIAN CONSTITUTIONAL LAW)

ANTAL HÁMORI

Based on the teachings of the Catholic Church, in this study I am going to deal with the unacceptability of „euthanasia”, suicide and assisted suicide, the repudiation of „supererogatory healing”, the principle of „duplex effect” with the usage of the reflections of ecclesiastical criminal law and with an looking out to secular law.

For the abovementioned reasons and for the determination of the definition of „euthanasia” I am going to use the ministerial constitution with the beginning

„Gaudium et Spes” and over and above especially the documents come into being during the pontificate of John Paul II (1978-2005), the Catechism of the Catholic Church, the encyclical with the beginning „Evangelium vitae”, the Charter for Health Care Workers and the circular titled „For the culture of life”, which quote also the declaration with the beginning „Iura et bona”.

* * *

HUNGARY’S CULTURAL CONVENTIONS WITH AFRICAN STATES (1957–1993)

GÁBOR HOLLÓSI

It is an important point in the development of cultural contacts when legal relationship takes shape between the states; this legal relationship is fundamentally carried by the cultural agreement which primarily determines its character and its main elements. Between 1957 and 1993 Hungary concluded twenty-six cultural agreements with African countries; this number is not only significant considering the number of African states but it is not insignificant compared to the number of cultural agreements between Hungary and the other continents. However, only half of the agreements were proclaimed, thus as for the source base of the study, its compilation is based on the researches made in the treaty collection of the Ministry of Foreign Affairs of Hungary and in the State Archives of Hungary; the closing appendix specifies the source places. The primary aim of the study is the presentation of Hungary’s cultural blank in Africa in its own historicism, thus the present validity or invalidity of the agreements could not have been significant during the examination. ‘To learn from history’: it could be selected as a motto when the study handles the past and the present as an organic unity with which view it wishes to affect the legislator, too.

* * *

THE OATH ON THE BIBLE IN THE JUSTINIANEAN LAW

PÁL SÁRY

The oath on the Bible became an important element of the legal life in the Justinianean era. The magistrates took their oath of office on the Holy Gospels. The guardians also had to swear on the Scriptures. In lawsuits the Bible reminded the judges of the celestial court, and represented God’s presence as sufficient for a litigant’s absence. Both the plaintiffs and the defendants had to take an oath on the Bible that their litigation was just. In the same manner the advocates were also obliged to swear an oath. The litigant who made a proposal of torturing slaves had to swear on the Scriptures that he was free from hatred toward the slaves. In all certainty the witnesses also had to take their oath on the Bible. An oath on the Scripture was

demanded also in cases of transactions, especially in contracts for alienation of ecclesiastical or municipal property. The oath on the Bible assimilated to the pagan Roman oaths in many relations: the juror called God as his witness; during swearing a sacral object had to be touched; the expression '*ex mei animi sententia*' and a curse clause were parts of the oath.

* * *

THE PROBLEMS ACCORDING TO THE APPLICATION OF TWO EXPERTS WHEN INVESTIGATING THE CAUSES AND CIRCUMSTANCES OF DEATH IN THE CRIMINAL PROCEDURE

ÁRON LÁSZLÓ TÓTH – ANDRÁS VASKUTI

This short article is trying to deal with a problem that recently occurred in the judicial practice in connection with the interpretation of the 101. § of the Criminal Procedural Act. The problem is present since the 1st of July 2003 when the Criminal Procedural Act came into force, but the 2/1988. (V.19.) IM statute was not modified properly. After the repeal of the statute the problem is still present in the judicial practice, but with the proper interpretation of the Criminal Procedural Act it could be easily solved. In the article we try to show the process of the regulation of the application of two experts in certain questions, and after the examination of different opinions and the decisions of the higher courts we came to the conclusion that the application of two experts when investigating the causes and circumstances of death is an obligation that the authorities can not deny.

* * *

GESETZGEBUNGSFRAGEN IN VERBINDUNG MIT DEM REFORM DES UNGARISCHEN STRAFENSYSTEM

VIKTOR BÉRCES

In den letzteren Zeiten, im Europäischen Strafrecht sind solche Veränderungen eingetreten, die die ungarische Legislation unbedingt in Rücksicht nehmen muss - besonders heutzutage, vor der kommende Justizreform. Vor allem : die Mittel der „Restorative Justiz“ sollten sich erweitern. Diese Konzeption ist das Paradebeispiel für eine Justiz, in der das Opfer, der Beschuldigte und die Gemeinschaft gemeinsam an der Suche nach Lösungen für die Folgen des durch das Delikt verursachten Konflikts einbezogen werden, um die Wiedergutmachung des Schadens, die Versöhnung zwischen den Beteiligten und die Stärkung des kollektiven Sicherheitsgefühls zu fördern. Die Restorative Justiz ist bemüht, sowohl das Interesse des Opfers als auch das Interesse der Gemeinschaft und das Interesse des Beschuldigten zu schützen.

Die Mediation wurde in Ungarn schon eingeführt, aber die Existenzberechtigung dieser Prozess ist eine der grössten Diskussionsfragen in der internationalen

Jurisprudenz. Viele Rechtsgelehrten sind besorgt um das Prestige der Gerichten, und deswegen fürchten sich von diesem Rechtsinstitut. Andere Juristen sind aber überzeugt davon, dass dieses Verfahren in den generellen Rechtskultur eingebaut werden muss. Natürlich, diese Feststellungen sind nur Meinungen : in Verbindung mit der Mediation stehen sehr wenige praktische Erfahrungen zur Verfügung, denn es geht um nämlich ein neuartiges Rechtsinstitut in Europa.

Was das Verantwortungssystem der Rechtspersonen anlangt, in den europäischen Ländern ist es schon längst üblich, dass auch die strafrechtliche Verantwortung der Rechtspersonen festgestellt werden kann. Voraussichtlich wird auch in Ungarn der in Vorbereitung stehende Gesetzentwurf angenommen, wonach auch wenn ein Verbrechern von der Privatperson begangen werden konnte, auch die Rechtsperson bestraft werden kann. Die meistens mit Bestechung, Korruption, Umweltschädigung usw. verbundene Verbrechen wird also dem Arbeitgeber zugeordnet , in dessen Namen der Vertreter vorgeht.

Die Aufgaben der Gesetzgebung sind also vielfältig, aber die Ergebnisse der internationale Rechtspraxis und Rechtswissenschaft können aufgewendet werden. Dieser Aufsatz analysiert die wichtigeren Entwicklungsrichtungen und macht einen Ergänzungsvorschlag zur bevorstehenden Kodifikation.

* * *

„ONE THOUGHT KEEPS GOING ROUND MY HEAD:
THE THOUGHT OF DYING IN MY BED!”

The newer judicial practice of 'subjective' types of the aggravated homicide

TIBOR HEVÉR

The supremacy of the right to life and human dignity is an irrevocably positive fact, which pervades the norms of social coexistence and stands in the majority consciousness—apart from the mixed (principally dependent upon ideology) judgement of the beginning and twilight of life—beyond dispute. But there is a minority whose members have totally different scale of values from the aforementioned stratum's: in theirs, life takes rather modest furthermore completely worthless place. They are almost never kept from ignominious killing by criminalization of wilful extinction of human life. The currant essay wishes to expound only the penal aspects of this psychological, sociological and criminological subject. It does with the systematization of the aggravated assaults of felonious homicide, with the exposition of each qualifying circumstances from penal code and with methodical review of the principled, newer verdicts of the judicial practice. In more detail, the author tries to give an exhaustive presentation about the aggravated crimes connected to the 'individual'—like murder in the first degree, profiteering murder and murder for dirty reason (purpose)—with the aim of writing such an essay, which (hopefully) can be successfully used as a guide in jurisdiction, and puts the archetype of life-threatening crimes with preventive intention in the middle of attention.

A TELKI SZOLGALMAK MAGYAR, NÉMET ÉS OSZTRÁK RENDSZERÉNEK ÖSSZEHASONLÍTÁSA

SERÁK ISTVÁN

A telki szolgalmak a polgári jog legősibb, a római XII táblás törvények óta létező intézményei közé tartoznak, melyek ráadásul céljukban, tartalmukban és legfőbb szabályaikban az eltelt sok évszázad alatt jószerivel semmit nem változtak. A telki szolgalmak így állandó és stabil jogintézménynek tekinthetők, amelyeket a jog- és gazdaságpolitika változásai elkerültek és megkíméltek. A jogintézmény ugyanakkor a technikai-gazdasági környezet folyamatosan változó kívánalmaihoz is alkalmazkodott, és már nem csak a mezőgazdasági céllal hasznosított földekre, hanem bármely két, közvetlenül kapcsolatba hozható ingatlan viszonyában is igénybe vehető. A telki szolgalmak tudományos feldolgozottsága ennek ellenére hazánkban – a német és az osztrák joggyakorlattól és jogirodalomtól eltérően – meglehetősen hiányos, és egy agrár-ipari ország feltételezhető igényeivel szemben a Ptk. hatálybalépését követően az egyetemi tankönyvirodalmat leszámítva, csak elvétve jelent meg néhány, az intézmény kérdéseit taglaló tanulmány, illetve ismeretterjesztő jellegű írás.

Tanulmányomban ezért a telki szolgalmak rendszerét kívánom áttekintő jelleggel bemutatni, a magyar polgári anyagi jogi szabályozásból kiindulva, a német és az osztrák jog megoldásaival történő összevetés segítségével. A jogintézmény rendszerének bemutatása során a szolgalmak meghatározása és alapelvei, a jog alanya és tárgya (tartalma), az alapítás és a megszüntetés, a jog védelme, valamint a szükségbelei út főbb kérdéseit elemzem a jogirodalom és a hazai bírói gyakorlat alapul vételével. Az összehasonlításból elsősorban az tűnik szembe, hogy a német és osztrák törvénykönyvek megoldásaival való, sok szempontból tetten érhető nagyfokú hasonlóság ellenére a tudomány eredményeiben jóval kevesebb az átfedés. A Ptk. alapozott ugyan a nagy nyugati kódexekre, mint előzményekre, számos kérdésben át is vette azok megoldásait, de néhány területen – így pl. a jog alanyának meghatározásában – meg is haladta őket. Ugyanakkor szembevetendő, hogy a Ptk. lényegesen kevesebb részletszabályt tartalmaz, mint akár a BGB vagy az ABGB, különösen az alapítás és a megszűnés kérdésében. Az új Ptk., a 2009. évi CXX. törvény bemutatása és az általa bevezetett változások értékelése kapcsán pedig összegzőként néhány ajánlást is megfogalmazok.

* * *

THE INFLUENCE OF JURISPRUDENCE ON JUDICIAL ARGUMENTATION

VIKTOR VADÁSZ

Stating the facts of judgment is a process of revealing certain events occurred in the past both in civil and criminal cases. The judge has to reach a confidence on a level where one has no reasonable doubts about the facts stated in the reasoning. However some facts only deduced from other facts in the judgment. This process has to base

on appropriate syllogism that can be discovered in ancient Greek logic, principles of Roman Law and argumentation practice of medieval legal rhetoric.

Presuppositions and Axioms:

1. *'in dubio pro reo'* – doubts has to count for the accused not against
2. generally known facts don't need to be proved
3. facts against general life experience and scientific rules don't need to be proved
4. the lack of legal knowledge doesn't exempt the offender from the legal consequences
5. non existence of a fact or event cannot be proved

The medieval legal education was based upon grammar, rhetoric and logic, thus appropriate legal argumentation and disputes shall also depend on this knowledge.

* * *

AZ ESRA-ÜGY

ZAKARIÁS KINGA

A tanulmány a Német Szövetségi Alkotmánybíróság alapjogok magánjogi viszonyokban való érvényesülésével kapcsolatos gyakorlatát egy konkrét határozat, az Esra-ítélet elemzése révén mutatja be.

A hárompólusú jogviszonyok absztrakt elemzése során bebizonyosodott, hogy a Német Szövetségi Alkotmánybíróság az alapjogok ütközésének problémáját a védelmi kötelezettség (Schutzpflicht) dogmatikai konstrukciójával oldja meg. A jogintézmény már az első abortuszhatározatban elnyerte a végleges formáját, az alapkonstelláció a későbbiekben nem változott.

Az ügy tényállása (Sachverhalt): az indítványozó könyvkiadó alkotmányjogi pánasszal fordult a Német Szövetségi Alkotmánybírósághoz Maxim Biller „Esra” című könyvének a szerző volt élettársa és annak édesanyja által kieszközölt, a mű megjelentetésének, terjesztésének tiltását kimondó legfelsőbb bírósági (Bundesgerichtshof) ítélet ellen.

Az „Esra” című regény Adam és Esra, egy író és egy színész nő szerelmi történetét meséli el. A könyv utószavában az áll: „A könyv valamennyi szereplője kitalált személy. Minden hasonlóság élőkkal vagy holtakkal véletlenszerű és nem szándékolt.” Az író ennek ellenére a könyv egyik példányát a következő ajánlással nyújtotta át volt élettársának: „Kedves A..., ez a könyv a Tiéd. Neked írtam, de megértem, ha félsz elolvasni. Talán majd egyszer elolvasod, amikor már öregek leszünk és újra látni fogod, mennyire szerettelek. Maxim. Berlin. 2003. 02. 22.” Egyértelműen a saját szerelmi története inspirálta az író, a regény főszereplőiben felismerhető a volt élettárs színész nő, akivel folytatott viszonyát az intim részletekig bemutatja az író és a színész nő negatív figuraként ábrázolt édesanyja. Ez felveti az általános személyiségi jog sérelmét. A kiadó ezzel szemben a művészetek szabadságának alapjogára hivatkozott.

A Német Szövetségi Alkotmánybíróság a Német Legfelsőbb Bíróság határozatát kizárólag alkotmányossági szempontból, azaz azt vizsgálta, hogy a rendes bíróság ál-

tal elkövetett értelmezési hibák az alapjogok jelentésének alapvetően téves értelmezéséhez vezettek-e és ezáltal „különös” alkotmányjogot (spezifisches Verfassungsrecht) sértenek-e.

Az Esra- eset alapjául felismerhetően két „háromszög konstelláció” (Dreiecks-konstellation) szolgál. Mindkét esetben két magánszemély egymással ütköző alapjoga áll az állammal (rendes bíróság) szemben. Az első konstellációban a színész nő harmadik személy behatásaival (Übergriff) szembeni védelmi igénye kerül konfliktusba a kiadó azon igényével, hogy az állam ne avatkozzon be (Eingriff) az alapjoga gyakorlásába. A második konstelláció esetében az alapjogokból fakadó igények ütközése hasonlóképpen alakul, ismét az állam védelmi kötelezettségéből (Schutzpflicht) fakadó védelmi igény áll szemben a szabadságjog (Abwehrrecht) érvényesüléséhez fűződő igénnyel, itt azonban az ellentétes érdekű magánjogi jogalany az anya.

A Német Szövetségi Alkotmánybíróság a két „háromszög konstelláció”-ban egyrészt azt vizsgálta, hogy a kiadó alapjogába az ítélettel történt állami beavatkozás igazolható-e, másrészt, hogy a bíróság az általános személyiségi jogba való behatás elleni védelmi kötelezettségének eleget tett-e. A feladat az alapjogok ütközésének az alapjogi pozíciók kíméletes kiegyenlítése (schonender Ausgleich) révén való feloldása, az egyedi eset összes körülményeire tekintettel.

A Német Szövetségi Alkotmánybíróságnak már 1971-től szembe kell néznie a művészetek szabadsága és az általános személyiségi jog ütközésével. A Mephisto-ítélet számít a második világháborút követő német irodalomtörténet leghíresebb „irodalmi per”-ének, amely a „művészet” fogalmának meghatározásán túlmenően alapmegállapításokat tartalmaz a védelem tartalmára és a művészetek szabadságához való jog korlátozása vonatkozásában is. A tanulmány kiemeli a fenti ítélet, Esra -ítéletben is precedensként hivatkozott eredményeit és kiegészíti a „Post-Mephisto-éra” határozatainak BVerfGE 67, 213; Karikatúra-határozat, újdonságaival.

Az Esra-ítélet nem csupán a védelmi kötelezettség (Schutzpflicht) dogmatikai konstrukciójának szemléltetésére kiváló példa, az alapjogi pozíciók kíméletes kiegyenlítését a Német Szövetségi Alkotmánybíróság a Mephisto precedens („Minél jobban hasonlít a kép a mintaképhez, annál súlyosabban esik latba a személyiségi jogsérelem. Minél védettebb szféráját érinti a művészi ábrázolás a személyiségi jognak, annál inkább távolítani kell a valóságtól, hogy a személyiségi jogsérelem elkerülhető legyen.”) alkalmazásával oldotta meg, ugyanakkor a határozat kiegészítette a művészetek szabadsága tartalmát is. A Német Szövetségi Alkotmánybíróság kimondta, hogy a művészetek szabadsága magában foglalja az életből való mintavételt, és az irodalmi alkotások fiktív jellegét vélelmezni kell. A szabadság még precízebb meghatározása a kiindulópont, az eredmény azonban a volt élettárs esetében az, hogy a személyiségi jogsérelem olyan súlyos, hogy nem várható el annak eltűrése, így az állami beavatkozás igazolható. A második konstellációban viszont arra a következtetésre jutott a Német Szövetségi Alkotmánybíróság, hogy az állami beavatkozás aránytalan, a regény bizonyos részeinek átírásával elkerülhető lenne az anya általános személyiségi jogának megsértése. A végeredmény: hatályban maradt a könyv betiltása.

